

PATVIRTINTA
Molėtų gimnazijos direktoriaus
2014 m. gruodžio 23 d.
įsakymu Nr. V-243

MOLĖTŲ GIMNAZIJA

UGDYMO KARJERAI PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Ugdymo karjerai programa (toliau – Programa) nustato ugdymo karjerai tikslus, sritis ir uždavinius, karjeros kompetencijas – t. y. visumą žinių ir supratimo, gebėjimų ir nuostatų apie save, mokymosi, saviraiškos ir darbo galimybes, karjeros sprendimų priėmimą, karjeros planavimą, derinimą su kitomis gyvenimo sritimis ir realizavimą, karjeros kompetencijų raidą ir struktūrą, karjeros kompetencijų ugdymo gaires, mokinių karjeros kompetencijų vertinimą.

2. Programos paskirtis – užtikrinti veiksmingą karjeros kompetencijų, kurių reikia sąmoningai ir sėkmingai kurti ir valdyti savo karjerą, ugdymą ir padėti mokiniui pažinti, kurti ir realizuoti save.

3. Karjeros kompetencijos yra bendrosios asmeninės kompetencijos dalis, glaudžiai susijusi su kitomis bendrosiomis ir dalykinėmis kompetencijomis.

4. Programa parengta, atsižvelgus į mokinių poreikius, jų amžiaus tarpsnių ypatumus.

5. Programos įgyvendinimas grindžiamas mokyklos bendruomenės sutelktiniu darbu: bendradarbiavimu tarp asmenų, teikiančių ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas (toliau – karjeros specialistai), ir kitų švietimo pagalbos specialistų, visų mokytojų, bendromis mokyklos ir šeimos, mokyklos ir įvairių karjeros paslaugas teikiančių institucijų pastangomis.

6. Karjeros kūrimas ir valdymas yra nuolatinė, visą gyvenimą trunkanti, kiekvienam asmeniui reikšminga veikla, kuriai atlikti reikia tinkamų karjeros kompetencijų. Karjeros kompetencijos vaidina esminį vaidmenį, sprendžiant šiuos kiekvienam asmeniui svarbius iššūkius:

6.1. realizuoti save – pažinti save, atrasti ir sėkmingai vykdyti veiklas, kurios geriausiai atitinka asmens vertybes, polinkius, gebėjimus, sukuria geriausias galimybes tobulėti ir kartu yra prasmingos visuomenės požiūriu;

6.2. prisitaikyti prie ekonominių, socialinių ir kitų pasaulio pokyčių, taip pat aktyviai kurti naujas galimybes (keisti pasaulį);

6.3. sukurti ir išlaikyti aukštą motyvaciją, nuolatos visą gyvenimą mokytis, sąmoningai ir atsakingai veikti.

7. Mokinių ugdymas karjerai sukuria sąlygas ugdyti karjeros kompetencijas. Šis kompetencijų ugdymo procesas nesibaigia mokykloje ir yra tęsiamas, asmeniui perėjus į kitą mokymosi ar darbo aplinką.

8. Sėkmingam asmens karjeros kūrimui ir valdymui būdinga:

8.1. savirealizacija, prasmės pojūtis, pasitenkinimas savo gyvenimu, mokymusi/studijomis, sąmoningai pasirinkta profesine veikla, darbu;

8.2. motyvacija mokytis visą gyvenimą ir teigiama nuostata ateities, asmeninės karjeros kūrimo ir valdymo atžvilgiu;

8.3. pozityvi asmenybės kaita, branda, žmogui tampant visaverčiu, naudingu, drąsiu, sąmoningu savo ir kitų gyvenimo dalyviu;

- 8.4. produktyvumas ir uždarbis, kurio reikia užtikrinti oriam savo ir artimųjų gyvenimui;
- 8.5. sklandūs perėjimai iš vienos mokymosi aplinkos į kitą, iš mokymosi aplinkos į darbo rinką, iš darbo rinkos į mokymosi aplinką, kurie sudaro palankias sąlygas mokytis visą gyvenimą, įsidarbinti ir rasti savo vietą nuolat besikeičiančioje darbo rinkoje, realizuoti save;
- 8.6. socialinė integracija bendruomenėje, visuomenėje, reikalingumo kitiems pojūtis.

II. UGDYMO KARJERAI TIKSLAS, SRITYS IR UŽDAVINIAI

- 9. Ugdymo karjerai tikslas – veiksmingai ugdyti ir sudaryti sąlygas visiems mokiniams ugdytis karjeros kompetencijas, palaikyti mokinius, jiems pažįstant, kuriant ir realizuojant save.
- 10. Ugdymas karjerai apima keturias ugdymo sritis: savęs pažinimo, karjeros galimybių pažinimo, karjeros planavimo ir karjeros įgyvendinimo.
- 11. Ugdymo karjerai uždaviniai yra sudaryti sąlygas ir pasiekti, kad kiekvienas mokinys:
 - 11.1. Savęs pažinimo srityje įgytų kompetencijų:
 - 11.1.1. pažinti ir priimti save – savo asmenybės ypatumus, asmenybę kaip visumą ir asmenybės ypatumų sąsajas su karjera;
 - 11.1.2. pažinti socialinę aplinką, socialinius vaidmenis ir jų poveikį asmeninei karjerai;
 - 11.2. Karjeros galimybių pažinimo srityje įgytų kompetencijų:
 - 11.2.1. rasti ir veiksmingai naudoti karjeros informaciją;
 - 11.2.2. pažinti mokymosi visą gyvenimą galimybes;
 - 11.2.3. pažinti darbo pasaulio galimybes, įvairovę ir kaitą;
 - 11.3. Karjeros planavimo srityje įgytų kompetencijų:
 - 11.3.1. kelti gyvenimo ir karjeros tikslus;
 - 11.3.2. gyvenimo ir karjeros tikslų planavimui ir realizavimui pasitelkti asmeninės vizijos ir (ar) karjeros plano instrumentus;
 - 11.3.3. priimti karjeros sprendimus;
 - 11.4. Karjeros įgyvendinimo srityje įgytų kompetencijų:
 - 11.4.1. plėtoti ir taikyti karjerai svarbiausias bendrąsias kompetencijas;
 - 11.4.2. sėkmingai pereiti į naują karjeros aplinką ir įsitvirtinti joje.

III. KARJEROS KOMPETENCIJŲ UGDYMO GAIRĖS

- 12. Ugdymas karjerai remiasi šiais pagrindiniais principais:
 - 12.1. aktyvaus mokinio vaidmens – kai mokinys tampa esminiu, kuriančiu ugdymo proceso veikėju, tam sudaromos palankios sąlygos, sužadinamas intensyvus mokymasis;
 - 12.2. laisvo pasirinkimo ir asmeninės atsakomybės už karjeros sprendimus – kai asmuo skatinamas savarankiškai pasirinkti ir įgyvendinti geriausias savo karjeros vystymo galimybes, priimti su mokymosi ir darbu susijusius sprendimus, sudaromos galimybės juos grįsti net ir gilios nuojautos ar vidinio tikėjimo, didelio potraukio argumentais. Turėdamas laisvę rinktis, asmuo taip pat prisiima atsakomybę už savo pasirinkimą;
 - 12.3. individualizavimo – kai ugdymas vykdomas, atsižvelgiant į individualius asmenų poreikius, interesus, amžiaus tarpsnio ypatumus;
 - 12.4. bendradarbiavimo ir mokymosi vieniems iš kitų;
 - 12.5. refleaktyvaus mokymosi – kai skatinamas nuolatinis savo patirties, jausmų, minčių ir veiklos apmąstymas, susiejimas ir panaudojimas mokymuisi;
 - 12.6. mokymosi per patyrimą – kai ugdymo veiklos organizuojamos taip, kad mokiniai realiai galėtų save išbandyti konkrečioje situacijoje „čia ir dabar“;
 - 12.7. tęstinumo – kai užtikrinamas karjeros kompetencijų ugdymo tęstinumas, atsižvelgiant į mokinio patirtį, įgytą formaliuoju, neformaliuoju ar savišvietos būdu.
- 13. Bendrosios ugdymo karjerai planavimo ir organizavimo nuostatos:

13.1. mokyklos, organizuodamos mokinių ugdymą karjerai, vadovaujasi Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-1090/A1-314 „Dėl Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, bendraisiais ugdymo planais ir (ar) bendraisiais profesinio mokymo planais, tvirtinamais švietimo ir mokslo ministro, Programa ir kitais šią sritį reglamentuojančiais teisės aktais;

13.2. mokykloje ugdymą karjerai koordinuoti turėtų karjeros specialistai, turintys IV lygio karjeros kompetencijas, gebantys karjeros klausimais konsultuoti mokinius, organizuoti ir vadovauti ugdymo karjerai procesui ir į su ugdymu karjerai susijusias veiklas įtraukti mokyklos bendruomenę;

13.3. prieš pradėdant įgyvendinti Programą mokykloje:

13.3.1. išsiaiškinti, kaip karjeros kompetencijos buvo ugdomos iki šiol, ir preliminariai įvertinama, kokios šiuo metu yra mokyklos mokinių karjeros kompetencijos;

13.3.2. atsižvelgus į mokinių karjeros kompetencijas ir jų ugdymosi poreikius, mokykloje susitariama dėl ugdymo karjerai organizavimo (dėl integravimo į dalykų turinį, dėl neformaliojo švietimo veiklų, formų, dėl formaliojo ir neformaliojo švietimo derinimo ir kt.). Rekomenduojama mokykloje pasirengti profesinio orientavimo veiklų planą, kuriame numatytos veiklos būtų susijusios su mokyklos ugdymo planu;

13.4. karjeros specialistai, siekdami užtikrinti ugdymo karjerai Programos įgyvendinimą, kartu su mokyklos bendruomene, socialiniais partneriais ir kt. tariausi ir derina savo veiksmus;

13.5. visos mokyklos įgyvendinamos su karjeros kompetencijų ugdymu susijusios iniciatyvos, neformaliojo švietimo, prevencinė ir kitos veiklos turi derėti ir neprieštarauti Programos nuostatom.

14. Ugdymas karjerai įgyvendinamas per ugdymo procesą, kitas – tikslingai numatytas – veiklas:

14.1. pagrindinės ugdymui karjerai skirtos veiklos:

14.1.1. įvairios trukmės ir intensyvumo ugdymo karjerai seminarai, mokinių laisvai pasirenkamas ugdymo karjerai dalykas ar moduliai, teminės stovyklos bei kitos veiklos, kuriose karjeros kompetencijos nuosekliai ugdomos ir susiejamos kaip visuma;

14.1.2. integruotas karjeros kompetencijų ugdymas (dalies karjeros kompetencijų ugdymas integruojamas ar natūraliai sutampa su dalykų programos turiniu);

14.1.3. savarankiškas mokinio darbas (palaikomas periodiškų konsultacijų), ypač kuriant ir įgyvendinant savo asmeninę viziją ir rengiant karjeros planą;

14.2. papildančios, lygiagrečiai vykdomos veiklos – susijusių profesinio orientavimo paslaugų, kurios taip pat prisideda prie karjeros kompetencijų ugdymo, teikimas:

14.2.1. profesinis konsultavimas;

14.2.2. profesinis informavimas, o ypač – profesinis veiklinimas ir jo intensyvios formos:

14.2.2.1. profesinio veiklinimo patirtiniai vizitai (įmonėse, įstaigose, sektoriniuose praktinio mokymo centruose ir kt.), per kuriuos mokinys susipažįsta su tam tikra profesija ar veiklos sritimi ir pats išbando bent kelis svarbiausius profesijos ar veiklos aspektus;

14.2.2.2. intensyvus profesinis veiklinimas, per kurį mokinys tiesiogiai dalyvauja kokios nors organizacijos veikloje (pvz., praktikos, darbas pagal sutartį, savanorystė ir kitos veiklos);

14.3. kitos mokykloje vykstančios veiklos, svarbios karjeros kompetencijoms ugdyti: ugdymas karjerai neformaliajame švietime (įvairi mokinių veikla mokykloje ir už jos ribų).

15. Vykdamas bendrojo ugdymo programas, ugdymą karjerai rekomenduojama organizuoti, laikantis šių nuostatų:

15.1. pagrindiniame ir viduriniame ugdyme ugdymą karjerai integruoti į dalykų programų turinį ir neformalųjį švietimą.

16. Ugdant karjeros kompetencijas, ypač veiksmingi yra šie ugdymo(si) karjerai metodai ir veiklos: savo asmeninės vizijos kūrimas ir įgyvendinimas, įvairūs aktyvaus ir reflekyvaus

mokymosi ir savęs pažinimo metodai, mokymosi iš patirties metodai, projektine veikla ir bendradarbiavimu grįsti mokymo(si) metodai, mokinių bendradarbiavimas, mokantis vieniems iš kitų, bendravimas ir bendri projektai su daug pasiekusiais ir savo pašaukimą atradusiais asmenimis, karjeros kompetencijoms ugdyti skirti žaidimai, ugdymas per profesinį veiklinimą, mokomąsias bendroves, savanorystę, „vaidinimai“ ir situacijų modeliavimas, pokalbiai, diskusijos ir debatai (taip pat ir su žymiais žmonėmis, tėvais), pamokančių gyvenimo situacijų ir konkrečių asmenybių gyvenimo istorijų nagrinėjimas, pasitelkiant knygas, filmus, informacines komunikacines technologijas ir kitas priemones.

17. Viena iš veiksmingiausių ugdymosi karjerai veiklų yra mokinio asmeninės vizijos kūrimas, savarankiškas plėtojimas, įgyvendinimas, reflektavimas ir periodiškai aptarimas su karjeros specialistu, mokytoju ar kitu mokinio pasirinktu autoritetingu asmeniu. Asmeninėje vizijoje mokinys svarsto svarbiausius savo ateities klausimus, svajones, sieja jas su dabartimi, išsikelia tobulėjimo, įvairių veiklų išbandymo ir kitus sau svarbius tikslus. Tai sudaro galimybes kiekvienam mokiniui susieti ir praktiškai pritaikyti įgytas karjeros kompetencijas, sėkmingiau realizuoti save, pajusti darbo su savo karjera realią naudą. Ypač svarbu, kad savo asmeninę viziją savarankiškai kurtų ir įgyvendintų pats mokinys, kad jis turėtų galimybių ir būtų skatinamas ją reflektuoti, susieti su mokymosi ir periodiškai aptarti su kompetentingais asmenimis, kuriais pasitiki. Karjeros planas yra asmeninės vizijos dalis, skirta konkrečioms tikslams, uždaviniams ir veiksmams aprašyti ir vertinti. Karjeros kompetencijų aplankas (portfelis) skirtas kaupti informaciją, įrodymus apie įgytas kompetencijas ir patirtį, kurie gali būti reikalingi, įgyvendinant asmeninę viziją ir karjeros planą.

18. Galimos įvairios asmeninės vizijos (ir karjeros plano) rašytinės formos, tačiau bet kuriuo atveju siektina, kad jose būtų:

18.1. apibendrintas savęs kaip visumos vaizdas;

18.2. tam tikros konkretnės išvados, apsisprendimai ir gairės veikti;

18.3. sąsajos su asmens kompetencijomis ir jų tobulinimu.

19. Ugdymo karjerai integravimas į dalykų turinį remiasi šiais principais:

19.1. integruojant pasirenkamos atitinkamos temos ir metodai, kurie tuo pačiu metu leidžia ugdyti ne tik esmines dalykines, bendrąsias kompetencijas, bet ir karjeros kompetencijas;

19.2. ugdymo karjerai integravimas sustiprina dalyko mokymąsi, prisideda prie gilesnio dalykinių kompetencijų ugdymo, išryškina jo pritaikymo realiame gyvenime galimybes, stiprina mokinių motyvaciją mokytis sąmoningai;

19.3. integruojant ugdymą karjerai, svarbu, kad mokiniams būtų sudarytos palankios sąlygos ir padedama jiems:

19.3.1. pažinti ir priimti save, pasitikėti savimi;

19.3.2. išsikelti, suprasti ir reflektuoti savo mokymosi tikslus, įsivertinti jų pasiekimą, tai susieti su savo asmeniškai išsikeltais tobulinimosi tikslais;

19.3.3. aktyviai susipažinti su darbo pasauliu, ypač su svarbiausiomis veiklomis, profesijomis, susijusiomis su pagrindiniu dalyku;

19.3.4. ugdytis žinias ir supratimą, gebėjimus ir nuostatas, kurios sutampa su dalyko programoje numatytais dalykinėmis ir bendrosiomis kompetencijomis;

19.3.5. parodyti sąsajas tarp ugdomų bendrųjų – mokėjimo mokytis, komunikavimo, pažinimo, socialinės, iniciatyvumo ir kūrybiškumo, asmeninės – kompetencijų ir karjeros kompetencijų.

20. Mokyklos bendruomenės reikšmė ugdymui karjerai:

20.1. sėkmingam ugdymui karjerai būtinas asmeninis visų mokytojų, karjeros specialistų pavyzdys, jų asmeninės nuostatos, veikimas ir supratimas apie karjerą, savo ateities kūrimą, todėl svarbu, kad mokytojai, karjeros specialistai domėtųsi, aktyviai ir sėkmingai plėtotų savo karjerą, turėtų asmeninę karjeros viziją;

20.2.itin svarbi yra bendra atvirumo, draugiškumo, pagarbos ir tarpusavio palaikymo atmosfera mokykloje, kad kiekvienas mokyklos bendruomenės narys jaustųsi saugus, nebijotų būti nuoširdus, dalytis savo patirtimi, svajonėmis, siekiais, jausmais, nebijotų būti atstumtas dėl to, kad yra ar nori būti kitoks nei daugelis, kad mokytojų, mokytojo ir mokinio, mokinių tarpusavio santykiai būtų atviri, geranoriški ir pagarbūs;

20.3.svarbi sėkmingo karjeros ugdymo(si) sąlyga – mokyklos ir šeimos bendravimas ir bendradarbiavimas. Su ugdymu karjerai būtina supažindinti tėvus ir su jais periodiškai aptarti Programos įgyvendinimo galimybes ir mokinių pasiektą pažangą;

20.4.ugdymas karjerai yra bendras komandinis darbas, kurio sėkmė įmanoma, jei dauguma mokyklos darbuotojų prisideda prie karjeros kompetencijų ugdymo, įvairios mokyklos veiklos, orientuotos į mokinių asmenybinę brandą, individualias galimybes atitinkančius mokymosi pasiekimus ir nuolatinę mokymosi pažangą, palaiko, neprieštarauja ugdymo karjerai tikslams.

V. MOKINIŲ KARJEROS KOMPETENCIJŲ VERTINIMAS

21. Mokinių karjeros kompetencijų vertinimas (ir įsivertinimas) yra integrali ugdymo proceso dalis, kurios tikslas – padėti mokiniui mokytis ir siekti veiksmingesnio mokymo. Vertinamos mokinio karjeros kompetencijos ir jų raida, mokinio veiklos pokyčiai ir karjeros plėtojimo apraiškos elgesyje. Juos geriausiai atspindi:

21.1.mokinio karjeros kompetencijų įsivertinimas, atliekamas, konsultuojantis su karjeros specialistu;

21.2.karjeros kompetencijų vertinimo rezultatai;

21.3.parengta mokinio asmeninė vizija, karjeros planas ir (ar) karjeros kompetencijų aplankas (portfelis).

21.4.į vertinimo veiklą įtraukiami ir mokiniai. Jie turėtų vertinti savo darbus, atsižvelgdami į ugdymo karjerai uždavinius, vadovaudamiesi vertinimo kriterijais.

21.5.mokiniui teikiama grįžtamoji informacija grindžiama mokinio mokymosi pažanga, sunkumų nustatymu ir galimybių jiems įveikti numatymu.
